

stikkordsform blir: først stedsvalg og så følger hogst, brenning, såing, høsting og til slutt gjenvekst. Naturlige påvirkninger som må vurderes kan deles i tre grupper: klima (ilma) – jord (maa) – liv (elo). Menneskets bidrag kan også deles i tre grupper: teknologi (kirves) – sosial orden (kirjo) – erfaring (ruhnu). Lederen av svedjelaget (noita) måtte til enhver tid ha oversikt over egen klans aktiviteter for å kunne sette sammen disse tre parametrene til en slags "rubik-terning" ifølge erfaring og sin egen bevisste tenkning. Under tidsperspektivet omhandler de tre første stikkordene fjerning av den bestående vegetasjonen, og dette kontrolleres av mennesket. De tre neste omhandler den nye vegetasjonen; avlingen og gjenvoksten av ny skog. Tiden mellom innhøsting og gjenvekst varierer fra direkte overgang til gjenvekst via et antall år med sekundær bruk av svedjen (vuoma) til aldri noen gjenvekst; dvs. direkte overgang fra avling (pühä) til stasjonær gardsplass / boplass (piha). Naturgitte påvirkninger må noita bare registrere og ta hensyn til i sin vurdering; klima med nedbør, vind, temperatur, dreneringsforhold, jordart, topografi, flora og fauna, mens han behersker det medbragte kulturfro. Noita koordinerer slik at alt klaffer; teknologi med adekvat behandling av området til rett tid, hugging, brenning og sosial orden med svedjelagets funksjoner. Runediktingen var en trofast medhjelper ved utnyttelsen av tidligere tiders erfaringer og kunnskaper, og diktene har heldigvis evnen til å overleve.

Svedjebruket krevde et stort antall mennesker, for at gruppen kunne overleve som en operativ enhet, og det er en kompleks syklus av synkroniserte prosesser utført av enkeltindivider og/eller grupper i et forpliktende livsnødvendig koordinert **samarbeid**. En slik produksjonsenhet blir ofte kalt en klan, storfamilie, kind, thiod, ätt eller tribe, på russisk plëmja, rod, på persisk taumâ og på sanskrit jana-, kula-. Landsby heter i dagens finskugriske språk; küla og ordet küllä er et forsterket ja, dvs. de som er samstemte og enige. Det enkelte mennesket i svedjebrukssammenheng hadde betydning som en deltager i fellesskapet, ikke som en egen person. Individualisme var

et ukjent fenomen i dette samfunnet. Svedjebrukets komplekse syklus består av en mengde forskjellige nøye synkroniserte gjøremål, som utføres av enkeltindivider i et intimt samarbeid. Dette samspillet skal være så godt innarbeidet, at det enkelte menneske går helt opp i fellesskapet. Disse sofistikerte prosedyrene oppfattes dårlig av utenforstående, og blir i eldre litteratur ofte karakterisert som religiøse ritualer, uten at de blir tillagt noen praktisk betydning. Bare unntakvis har utenforstående kunnet sette seg inn i den funksjonelle sammenhengen. Svedjebruket var avhengig av at de ulike prosedyrene ble korrekt og synkront utført. Feil utført prosedyre var katastrofalt, og kunne ikke aksepteres. Derfor hersket en kult-ekskluderende, polyteistisk religion. Religionen var bærer av kunnskapen om verden; en kommunikasjonsprosess der kunnskapen holdes i hevd ved stadig bruk, og ny kunnskap utvikles og fortrenger ubrukelige rutiner med nye ritualer. Levereglene ble styrt av skogens, luftens og vannets åndelige overnaturlige vesener. Skogsråa/huldra, kjemper og dverger holdt til i underverdenen (allima), og de ble tillagt tre funksjoner; å hjelpe de menneskene som respekterer og verdsetter skogens ånder, å straffe de som bryter reglene i skogen, samt å påminne om at i skogen er man ikke sjefen, der kan man ikke opptre egenrådig. Tilsvarende var luftens (taevas) og vannets ånder, (juma) og nøkken både hjelpende og straffende.

Først da jernet ble vanlig som bruksmetall, ble **plogen** effektiv, og åkerbruket kunne overta det meste av matproduksjonen. Samtidig fikk kristendommen innpass nordover i Europa, men gamle ritualer og regler ble fortsatt holdt i hevd, spesielt der svedjebruket fortsatte ved siden av åkerbruket. Den nye religionen var tilpasset eliten / ledelsen, og fikk til å begynne med liten betydning for bondesamfunnet. Kirken forsøkte nok å bote på dette, med å tilpasse sine helgener og martyrer etter de lokale merkedagene og festene. Men folket fortsatte å „konsultere“ sine gamle guder, for de beskyttet jo både avling og husdyr. Den nye lären ble mottatt som et positivt tilskudd, og folk aksepterte gjerne både dåpen, de nye helligdagene